

Kapitel 10

Allergier och andra besvär i huden

Bakgrund

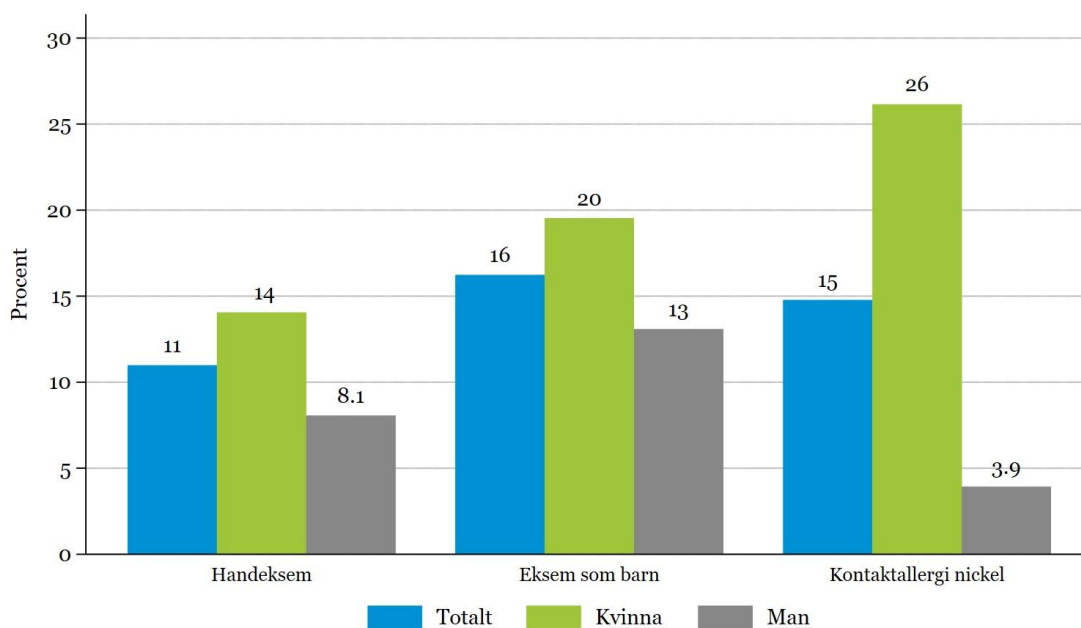
Eksem är den vanligaste hudsjukdomen i befolkningen och kännetecknas av torr, kliande hud som ibland kan bli vätskande och infekterad [1]. I detta kapitel behandlas upplevda besvär av olika typer av eksem. Eksem är en inflammation som skadar hudbarriären och kan variera i svårighetsgrad över tid. Sjukdomen påverkar livskvaliteten negativt, då den kan leda till sömnproblem och påverka familjerelationer, arbetsliv och mentalt välbefinnande, med en ökad risk för depression. Eksem är dessutom en vanlig orsak till arbetsbyten, sjukskrivningar, fler sjukvårdsbesök och ökad läkemedelskonsumtion [2, 3].

En av de vanligaste formerna är handeksem, som drabbar cirka 10 procent av befolkningen någon gång under ett år [4]. Handeksem kan vara särskilt långvarigt, och de som har haft eksem som barn, även kallat atopiskt eksem, löper en ökad risk att utveckla handeksem som vuxna. Handeksem kan vara av flera olika typer, t. ex. kontakteksem av allergisk eller icke allergisk typ. Icke allergiskt kontakteksem uppstår eller förvärras när huden utsätts för irriterande/skadliga faktorer i omgivningen. Ofta är det en försämring av ett befintligt eksem, till exempel ett atopiskt eksem, som förvärras genom kontakt med irriterande ämnen. Frekvent handtvätt eller användning av handskar kan vara utlösande faktor vid icke allergiskt kontakteksem [1, 5].

Allergiskt kontakteksem kan orsakas av många olika ämnen. Vanliga allergen inkluderar metaller som nickel, krom och kobolt, samt olika parfymämnen och konserveringsmedel i vattenbaserade produkter. Även hårdplaster, gummikemikalier, växtämnen i kosmetika och kolofonium är vanliga. Om exponeringen upphör kan eksemet läka ut, men kan återkomma vid förnyad kontakt med allergenet senare i livet [4].

Eksem är en vanlig hudsjukdom

I Miljöhälsoenkät 2023 uppger totalt 11 procent av befolkningen i de fyra länen att de har handeksem, och 16 procent rapporterar att de hade eksem som barn, se figur 10.1. Dessutom anger 15 procent att de har kontaktallergi mot nickel. Andelen kvinnor med nickelallergi är betydligt högre än bland män, med 26 procent av kvinnorna och 3,9 procent av männen som är drabbade. Kvinnor har också en högre andel både när det gäller handeksem och eksem i barndomen. Dessa resultat ligger på samma nivå som de nationella genomsnitten och som tidigare Miljöhälsoenkät 2015.

Figur 10.1. Andel (procent) personer som haft handeksem de senaste 12 månaderna, hade eksem som barn och kontaktallergi för nickel uppdelat på kön och totalt för Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

Kemikalier i vardagsprodukter

I tabell 10.1 visas andelen svarande som uppgett att de är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot kemikalier i vardagsprodukter. Kosmetika och hygienprodukter kan vara en betydande orsak till hudproblem, särskilt kontakteksem. Enligt Miljöhälsoenkät 2023 uppger 10 procent av befolkningen i våra fyra län att de är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot dessa produkter.

Parfyer och konserveringsmedel som används i kosmetika återfinns även i tekniska produkter såsom rengöringsmedel, diskmedel, måleriprodukter och lim. Dessa ämnen kan också orsaka hudproblem, och i enkäten rapporterar 12 procent känslighet eller allergi mot rengöringsmedel och liknande produkter. Dessutom anger 5,6 procent känslighet mot kemikalier i samband med nybyggnation, renovering eller hobbyverksamhet.

Kläder och textilier kan även innehålla olika kemikalier som kan leda till hudbesvär. I enkäten rapporterar 6,6 procent att de är känsliga eller allergiska mot kläder och textilier. Även skyddshandskar, som ofta används för att förhindra handeksem och som är en del av hygienrutinerna i vården, kan ge upphov till hudproblem. Enligt enkäten anger 4,6 procent av de svarande att de är känsliga eller allergiska mot handskar av plast, gummi eller latex. Det är små skillnader i resultaten mellan länen, och de överensstämmer med de nationella svaren. Dessutom ligger resultaten i linje med de som rapporterades i Miljöhälsoenkät 2015.

Tabell 10.1. Andel (procent) som är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot kemikalier i vardagsprodukter uppdelat på Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län och totalt samt för riket. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

	Södermanland	Värmland	Västmanland	Örebro	Alla fyra län	Riket
Kosmetika och hygienprodukter	11	9,1	10	9,9	10	11
Rengöringsmedel	14	9,8	12	11	12	12
Nybyggda/renoverade byggnader	5,7	4,5	7,2	5,2	5,6	6,2
Nya kläder/textilier	7,3	5,5	6,7	6,7	6,6	7,1
Plast-, gummi-, latexhandskar	5,1	4,1	4,9	4,3	4,6	4,5

Fler kvinnor än män rapporterar att de är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot kemikalier i vardagsprodukter i samtliga kategorier, se tabell 10.2. Kosmetika och rengöringsmedel är de vanligaste produkterna som kvinnor i våra fyra län uppger att de är överkänsliga mot, där 15 procent nämner kosmetika och 16 procent rengöringsmedel. För män är andelen som rapporterar känslighet för kosmetika betydligt lägre, endast 5,0 procent, och för plast-, gummi- och latexhandskar ligger siffran på 1,6 procent i våra fyra län. Även nybyggda eller renoverade byggnader samt nya kläder och textilier är produkter som kvinnor oftare än män uppger att de är känsliga för.

Tabell 10.2. Andel (procent) som är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot kemikalier i vardagsprodukter uppdelat på kön för Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län totalt samt för riket. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

	Kvinnor		Män	
	Alla fyra län	Riket	Alla fyra län	Riket
Kosmetika och hygienprodukter	15	17	5,0	5,0
Rengöringsmedel	16	16	7,6	7,5
Nybyggda/renoverade byggnader	7,7	8,3	3,6	4,1
Nya kläder/textilier	9,6	9,9	3,7	4,4
Plast-, gummi-, latexhandskar	7,8	7,0	1,6	2,1

Hårfärgning och tatueringar

Enligt Miljöhälsoenkät 2023 uppger 55 procent av de svarande i våra fyra län att de har färgat håret. Andelen är högre bland kvinnor, där 85 procent har färgat håret, jämfört med 27 procent av männen, se tabell 10.3. För kvinnor är hårfärgning vanligt i alla åldrar, medan det bland män är vanligast hos dem under 40 år. I de fyra länen har 8,9 procent av invånarna någon gång gjort en tillfällig hennatatuering. Av dessa är 11 procent kvinnor och 6,4 procent män. Tillfälliga tatueringar är vanligare bland yngre och hos kvinnor.

När det gäller permanenta tatueringar uppger 26 procent av de svarande i länen att de har en sådan, vilket är en ökning från 21 procent i Miljöhälsoenkät 2015. Andelen är något högre bland kvinnor, 30 procent, jämfört med män, 22 procent, men frekvensen sjunker med stigande ålder för båda könen. Bland kvinnor har 49 procent av de yngsta (18 till 39 år) en tatuering, jämfört med endast 9,9 procent av de äldsta (60 till 84 år). För män är siffrorna 26 procent i den yngsta gruppen och 12 procent i den äldsta.

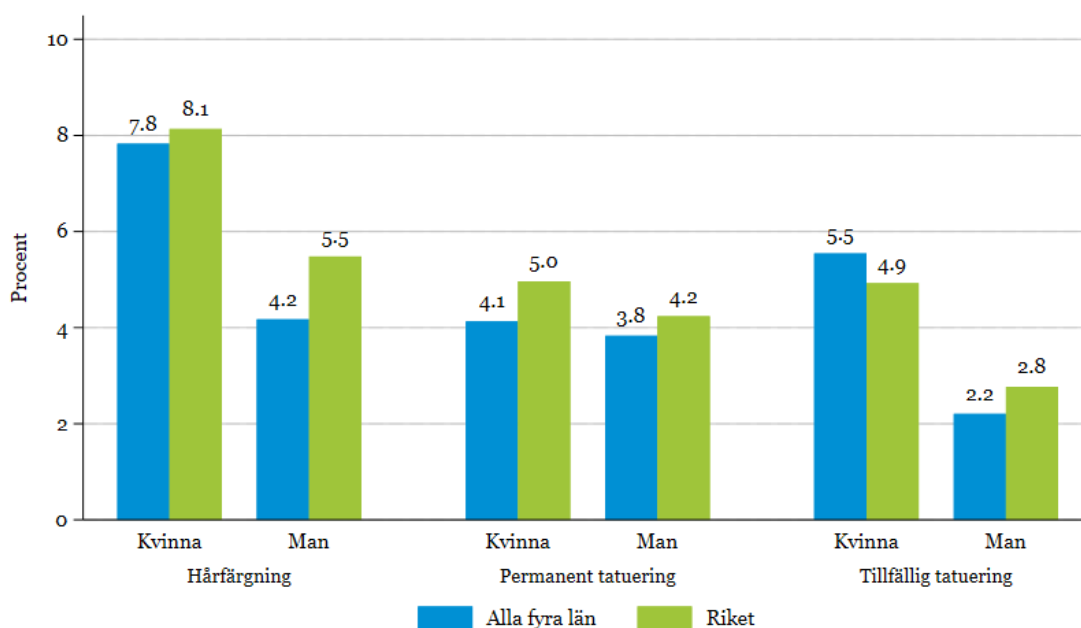
Tabell 10.3. Andel (procent) som anger att de någon gång färgat håret, haft tillfällig tatuering (målad på huden med henna eller svart henna) eller gjort permanent tatuering uppdelat på kön och åldersgrupp samt totalt för Södermanlands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

	18–39 år	40–59 år	60–84 år	Total
Kvinnor				
Hårfärgning	87	93	78	85
Tillfällig tatuering	22	12	2,8	11
Permanent tatuering	49	37	9,9	30
Män				
Hårfärgning	40	34	8,1	27
Tillfällig tatuering	13	4,7	1,7	6,4
Permanent tatuering	26	28	12	22

Totalt rapporterar 6,9 procent av de som färgat håret att de har upplevt hudbesvär i samband med hårfärgning. Andelen kvinnor är nästan dubbelt så många som män när det gäller att rapportera dessa besvär, enligt figur 10.2. I länet rapporterar 4,3 procent att de fått hudbesvär efter en tillfällig hennatatuering. Även här är det fler kvinnor som uppger hudbesvär, 5,5 procent jämfört med 2,2 procent för män. Av de som har gjort permanenta tatueringar har 4,0 procent fått hudbesvär. Bland de som rapporterat hudproblem är det vanligast att besvären uppstår när den svarta färgen används, enligt tabell 10.4. Resultaten visar också att 22 procent av invånarna med tatueringar har tatueringar som täcker en yta mindre än en handflata. Vidare har 36 procent tatueringar som täcker mellan en och fem handflator, medan den största andelen, 42 procent, har tatueringar som täcker en yta större än fem handflator.

Figur 10.2. Andel (procent) personer som anger att de drabbats av hudbesvär vid hårfärgning, permanent tatuering eller tillfällig hennatatuering totalt för Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län samt riket. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

Tabell 10.4. Andel (procent) av personer som rapporterat hudbesvär relaterade till tatueringsfärg totalt för Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län. Källa: Miljöhälsoenkät 2023.

Tatueringsfärg	Alla fyra län
Svart färg	97
Röd färg	47
Gul/orange färg	36
Blå/grön färg	44
Andra färger	24

Sammanfattning

Eksem och hudallergier

Enligt Miljöhälsoenkät 2023 rapporterar 11 procent av befolkningen i våra fyra län att de haft handeksem, medan 16 procent haft eksem som barn. Särskilt kvinnor drabbas, med 26 procent av kvinnorna och 3,9 procent av männen som rapporterar nickelallergi. Generellt sett är kvinnor mer benägna att utveckla eksem och hudallergier än män.

Kemikalier i vardagsprodukter

Kemikalier i vardagsprodukter är en stor orsak till hudproblem. 10 procent av befolkningen rapporterar att de är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot kosmetika, och 12 procent är känsliga för rengöringsmedel och andra hushållsprodukter. Dessa ämnen, som parfymer och konserveringsmedel, finns också i byggmaterial, kläder och handskmaterial, och kvinnor drabbas oftare än män av allergiska reaktioner mot dessa kemikalier.

Hårfärgning och tatueringar

Hårfärgning och tatueringar är vanliga bland befolkningen där 55 procent av de svarande har färgat håret, och 26 procent har gjort permanenta tatueringar. Hårfärgning är särskilt vanligt bland kvinnor, 85 procent, och många kvinnor och yngre personer har även gjort tillfälliga hennatatueringar. Hudbesvär i samband med hårfärgning drabbar 6,9 procent av de som färgat håret, med kvinnor som rapporterar fler problem än män. Även hennatatueringar och permanenta tatueringar kan orsaka hudbesvär, där kvinnor drabbas i högre grad än män. Hudproblem är vanligast vid större tatueringar, särskilt med svart färg.

Referenser

1. 1177 Vårdguiden, *Eksem*. 2022 [cited 2024-12-19]; Available from: <https://www.1177.se/sjukdomar--besvar/hud-har-och-naglar/klada-utslag-och-eksem/eksem/>.
2. Birdi, G., R. Cooke, and R.C. Knibb, *Impact of atopic dermatitis on quality of life in adults: a systematic review and meta-analysis*. *Int J Dermatol*, 2020. **59**(4): p. e75-e91.
3. Talamonti, M., et al., *Quality of Life and Psychological Impact in Patients with Atopic Dermatitis*. *J Clin Med*, 2021. **10**(6).
4. Arbetsmiljöverket. *Handeksem - förekomst, risker och förebyggande åtgärder med fokus på våtarbete och vissa allergiframkallande ämnen (RAP 2012:8), kunskapssammanställning*. 2023 [cited 2024-12-19]; Available from: <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/kunskapssammanstallningar/handeksem-forekomst-risker-och-forebyggande-atgarder-kunskapssammanstallning/>.
5. Loh, E.W. and Y.W. Yew, *Hand hygiene and hand eczema: A systematic review and meta-analysis*. *Contact Dermatitis*, 2022. **87**(4): p. 303-314.